

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **J. D.,** zastoupeného JUDr. Marií Cilínkovou, advokátkou, se sídlem Bolzanova 1, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 3. 2011, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 42 Ad 75/2011 - 27 ze dne 8. 6. 2011,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 42 Ad 75/2011 - 27 ze dne 8. 6. 2011 **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce napadá kasační stížností rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. 6. 2011, č. j. 42 Ad 75/2011 - 27, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí, jímž žalovaná zamítla žalobcovy námitky a potvrdila rozhodnutí o přiznání starobního důchodu podle § 29 a § 74 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění"), od data 1. 12. 2008.

Ve správním i soudním řízení žalobce namítal, že pobíral dávky tzv. invalidního úrazového důchodu (od 2. 10. 1987) a že by si přál tento důchod pobírat i nadále, přestože mu vznikl nárok na důchod starobní. Výše dosavadního invalidního důchodu ve vazbě na náhradu za ztrátu na výdělku je pro žalobce příznivější než výše starobního důchodu, která mu byla přiznána. Žalobce dále nesouhlasí s výší přiznaného starobního důchodu a nesouhlasí ani s výpočtem invalidního důchodu, který mu byl žalovanou doposud vyplácen. V žádosti o starobní důchod žalobce požádal o tento důchod k datu 1. 12. 2008.

Krajský soud ve svém rozsudku podrobně konstatoval způsob výpočtu starobního důchodu žalovanou k datu 1. 12. 2008: před valorizací od ledna 2011 se jednalo o starobní důchod ve výši 13 868 Kč a po navýšení činil 14 920 Kč. Dále krajský soud uvedl, že invalidní důchod žalobce k datu 1. 12. 2008 činil 13 504 Kč. Od tohoto data tedy žalobci vznikl souběh nároku na výplatu starobního a invalidního důchodu (tzv. invalidního úrazového důchodu). V této souvislosti krajský soud odkázal na § 58 zákona o důchodovém pojištění, podle nějž v případě současného splnění podmínek nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního a invalidního důchodu se vyplácí jen jeden důchod, a to ten vyšší. Žalobci byl ke dni přiznání starobního důchodu vyplácen invalidní úrazový důchod. Ke dni souběhu nároků na výplaty důchodů, tj. ke dni 1. 12. 2008, však vyšší z obou důchodů byl důchod starobní (13 868 Kč). Dále krajský soud konstatoval, že žalobce při jednání namítl, že by mu měla být do výpočtu nároku na důchod rovněž zohledněna částka, kterou obdržel z titulu náhrady za ztrátu na výdělku od roku 1987 do roku 2008, neboť z nich platil daně, dále že mu byl invalidní důchod špatně spočítán a že mělo být při stanovení starobního důchodu přihlédnuto k tomu, že odpracoval 23 let (nikoli žalovanou tvrzených 16 let) v I.AA kategorii. K těmto námitkám krajský soud uvedl, že zmíněné náhrady za ztrátu výdělku byly v předestřeném výpočtu starobního důchodu žalovanou zohledněny. Žalovaná rovněž zohlednila žalobcovo zaměstnání v I.AA kategorii, a to maximální částkou 5100 Kč, kterou zákon připouští. Proto by podrobnější dokazování počtu let odpracovaných v I.AA kategorii nic dalšího nepřineslo. Poté, co krajský soud takto vypořádal všechny námitky žalobce, žalobu jako nedůvodnou zamítl.

V kasační stížnosti žalobce (dále jen „stěžovatel“) namítl, že považuje rozsudek krajského soudu za nezákonný a že došlo k vadám řízení před správním orgánem. Vadu správního rozhodnutí stěžovatel spatřuje v tom, že byla nesprávně vypočtena výše jeho důchodu a že je toto rozhodnutí nepřezkoumatelné. Stěžovatel dále poukazuje na to, že krajský soud již jednou zrušil rozhodnutí žalované pro vady řízení a že rozhodnutí žalované nadále pro něj není srozumitelné.

Svou kasační námitku dále stěžovatel konkretizuje tak, že vyplácený úrazový invalidní důchod byl pro stěžovatele finančně výhodnější než starobní důchod a žalovaná měla zohlednit do výpočtu skutečnost, že stěžovatel vedle invalidního důchodu pobíral ještě náhradu za ztrátu na výdělku. Dále stěžovatel namítal, že nebyla řádně doložena výměra starobního důchodu. To vše pak poškozuje lidská práva stěžovatele garantovaná Listinou základních práv a svobod a porušuje povinnosti soudce vykládat zákony podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat nestranně, spravedlivě a pouze na základě skutečností spolehlivě zjištěných. Z těchto důvodů pak stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo [§ 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“)], je řádně zastoupen a kasační stížnost podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud shledává kasační stížnost přípustnou. V kasační stížnosti uplatňuje stěžovatel námitky z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Nejvyšší správní soud napadený rozsudek

krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatel se od doby vydání prvého rozhodnutí o jeho starobním důchodu (30. 1. 2009) domáhá, aby žalovaná vydala srozumitelné rozhodnutí, z nějž bude pojištěnci patrno, jak postupovala při výpočtu jeho starobního důchodu. Výpočet je komplikován tím, že stěžovatel pobíral od r. 1987 plný invalidní důchod a současně pobíral náhradu za ztrátu na výdělku, přičemž řadu let pojištění odpracoval v I.AA pracovní kategorii.

Nejvyšší správní soud může dát krajskému soudu za pravdu jen potud, že stěžovatel se opravdu v tomto řízení, které se vede o přiznání starobního důchodu, o nějž stěžovatel nepochybně požádal dne 1. 9. 2008 ke dni 1. 12. 2008 v souvislosti se zánikem nároku na náhradu za ztrátu na výdělku v 65 letech, nemůže domáhat přezkumu invalidního důchodu přiznaného v roce 1987.

Žalovaná však ani poté, co bylo její rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost již jedenkrát soudem zrušeno (rozsudkem č. j. 43 Cad 58/2009 - 25 z 20. 7. 2009), stále nevydala rozhodnutí, jež by splnilo nároky § 68 správního řádu tak, aby uvedla příslušná ustanovení předpisu, která aplikuje, a vyložila je na posuzovaný případ. Tzv. osobní list důchodového pojištění nemůže nahrazovat odůvodnění, které pojištěnci vysvětlí, jak během výpočtu žalovaná postupovala. Jádrem sporu je, jakým způsobem žalovaná naložila s náhradami za ztrátu na výdělku, které stěžovatel vykazuje od roku 1987. Krajský soud se spokojil se závěrem, že na osobním listu důchodového pojištění tyto částky jsou uvedeny, takový závěr ovšem bez dalšího neobstojí. Výpočet starobního důchodu obsahuje řadu prvků a je zvláště komplikován situací, jaká nastala ve stěžovatelově případě - skutečnost, že dlouhou řadu let pracoval v I.AA kategorii má stále ještě do zákona o důchodovém pojištění řadu dopadů - které ovšem žalovaná musí potřebným způsobem vyložit. Není úlohou soudů, aby výpočet žalované rekonstruovaly a dovozovaly, zda postupovala ve výsledku správně či zda se dopustila chyby. Úlohou soudu je přezkoumat postup při shromažďování skutkových zjištění a jejich podřazení pod příslušná ustanovení právní normy. Ve výroku napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla pouze dvě ustanovení (§ 29 a § 74 zákona o důchodovém pojištění), přičemž jádrem případu je srovnání dvou důchodu, na které vznikl nárok v souběhu (tedy jde o aplikaci § 58 zákona o důchodovém pojištění) se značnou specialitou výpočtu procentní výměry dle § 76a zákona o důchodovém pojištění (jehož užití není nijak odůvodněno ani vysvětleno; soudní i správní rozhodnutí obsahují toliko popis výše valorizačních částek procentní výměry).

Žalovaná v rozhodnutí neuvedla ani den vzniku nároku na důchod, přesto uvedla, že k tomuto dni získal stěžovatel 38 roků pojištění (ze spisu se lze dohadovat, že žalovaná patrně má za tento den 16. 11. 1998, ale takový závěr nikde nevyslovila ani neodůvodnila). Jak je konkrétně složena ona doba 38 let také v odůvodnění správního rozhodnutí není objasněno, zejména s ohledem na dobu pobírání plného invalidního důchodu, která je dobou náhradní do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32 zákona o důchodovém pojištění (§ 5 odst. 1 písm. t/ ve spojení s § 12 zákona o důchodovém pojištění). Jak žalovaná konstruovala výpočet osobního vyměřovacího základu za rozhodné období let 1986 - 2007 se nelze ani dohadovat; v rozhodnutí uvedla pouze výslednou částku 37 723 Kč. V osobním listě důchodového pojištění se sice uvádějí

částky náhrad za ztrátu na výdělku, které měly vcházet do výpočtu, ovšem žalovaná patrně prováděla řadu srovnávacích výpočtů (jednak podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a jednak podle § 19 zákona o důchodovém pojištění, upravujícího tzv. „stop výdělek“). Všechny tyto výpočty musí žalovaná zahrnout do odůvodnění: jen tak bude moci být přezkoumáno, zda zahrnutí náhrad za ztrátu na výdělku nemělo pro stěžovatele očekávaný význam, neboť dosahovaná výše náhrad za ztrátu na výdělku pohybující se v rozhodném období od cca 12 000 Kč ročně až po 123 996 Kč ročně tvořící vyměřovací základ poskytne v průměru měsíčně částku 12 284 Kč (tzv. osobní vyměřovací základ). Lze jen usuzovat, že žalovaná tak pro výpočet použila tzv. stop výdělek zjištěný podle § 19 zákona o důchodovém pojištění (původní osobní vyměřovací základ, z něhož byl vypočten invalidní důchod v roce 1987, se příslušným způsobem zvýšil: ze spisu lze rekonstruovat, že tento osobní vyměřovací základ činil v roce 1987 částku 5 186 Kč, a byl zjištěn z období let 1982 - 1986, přičemž do něj byl zahrnut i částečný invalidní důchod, který tehdy stěžovatel pobíral, a následně byl upraven koeficientem 7,2740 podle § 19 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění). Lze usuzovat, že žalovaná použila právě tento osobní vyměřovací základ, a nikoliv osobní vyměřovací základ zjištěný dle § 16 zákona o důchodovém pojištění, včetně zahrnutí náhrady za ztráty na výdělku.

Ovšem tyto postupy musí vysvětlit žalovaná ve svém správním rozhodnutí a nelze chtít ani po stěžovateli, aby tyto postupy rekonstruoval, natož pak po soudu, aby při znalosti možných eventualit zkoumal, kterou vlastně žalovaná použila a proč tak učinila. Žalovaná sice uvádí rozsáhle všechna valorizační zvýšení podle § 76a zákona o důchodovém pojištění, ale nikterak nevysvětluje smysl tohoto ustanovení a důvody jeho aplikace v projednávané věci (byť prima facie je použití citovaného ustanovení přiléhavé).

Krajský soud v podstatě pouze převzal citaci napadeného rozhodnutí a spokojil se se závěrem, že náhrada za ztrátu na výdělku se vyskytuje v osobním listě důchodového pojištění, aniž ovšem přezkoumal či pro nedostatek důvodů mohl přezkoumat, zda tento výpočet vůbec žalovaná v projednávané věci použila pro stanovení výpočtového základu. S námitkou žalobce tedy nebylo naloženo způsobem, který by vedl k požadovanému cíli, tedy k ochraně jeho práva na přiměřené zabezpečení ve stáří ze strany soudní moci a zejména ke srozumitelnému vysvětlení užívaných postupů stěžovateli, který snad má nereálné představy o dopadu zahrnutí náhrad za ztrátu na výdělku v uvedených výších do výpočtu důchodu, to však nemůže zbavit žalovanou povinnosti svá rozhodnutí srozumitelně a transparentně odůvodňovat.

Správní spis je nadto tvořen, jak je stále u žalované standardem, sbírkou nahodilých listin, které nesplňují požadavky správního řádu na řádně vedený správní spis. Nejvyšší správní soud již např. ve svém rozhodnutí č. j. 6 Ads 71/2009 - 65 ze dne 29. 7. 2009 žalovanou upozornil, že správním řádem zavedená povinnost vést řádně správní spis se v plném rozsahu vztahuje i na orgány správy sociálního zabezpečení. Zákon č. 500/2004, správní řád, v § 17 odst. 1 stanoví, že *„správní spis tvoří zejména podání, protokoly, záznamy, písemná vyhotovení rozhodnutí a další písemnosti, které se vztahují k dané věci. Přílohou, která je součástí spisu, jsou zejména důkazní prostředky, obrazové a zvukové záznamy a záznamy na elektronických médiích. Spis musí obsahovat soupis všech svých součástí, včetně příloh, s určením data, kdy byly do spisu vloženy.“* Stěžovatel v této konkrétní věci nenamítal např. neúplnost

podkladových materiálů či ztrátu některých dokumentů, pokud by však taková situace nastala, pozice žalované by byla s ohledem na stav správních spisů neudržitelná.

Ani v řízeních o námitkách stěžovatele nebyly postupy žalované objasněny a námitky stěžovatele srozumitelně vypořádány. Jak již konstatoval zdejší soud, zejména po zavedení námitkového řízení ve věcech důchodového pojištění není žádného důvodu neklást na rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení stejné požadavky na jasnost, srozumitelnost a úplnost odůvodnění správního rozhodnutí jako v ostatních správních věcech (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2011, č. j. 6 Ads 99/2011 - 43, dostupný na www.nssoud.cz).

Za těchto okolností nelze než námitce stěžovatele o nepřezkoumatelnosti napadeného správního rozhodnutí vyhovět a zrušit i rozsudek krajského soudu, neboť měl tuto vadu rozpoznat a z výše uvedených důvodů napadené správní rozhodnutí zrušit. Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.)

V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2011

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu